

De onbekende geschiedenis van de

Islamitische Universiteit Rotterdam

Deel I - Waarom en hoe zij werd opgericht

De onbekende geschiedenis van de
**Islamitische Universiteit
Rotterdam**

Deel I - Waarom en hoe zij werd opgericht

Dr. Cemal YILMAZ

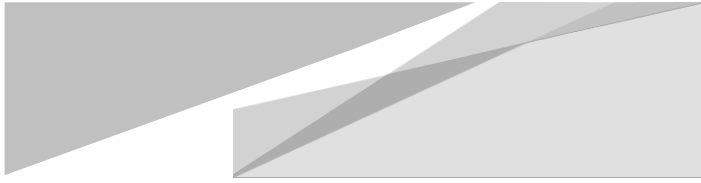
Publicatie notitie

De in dit boek vervatte opvattingen, denkbeelden en beschreven gebeurtenissen zijn te herleiden tot de oprichter en de eerste generatie bestuurders die in de periode 1997–2001 verbonden waren aan de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR).

Eerste druk: april 2025
Schrijver: Cemal Yilmaz
ISBN: 9789465206417
© Cemal Yilmaz - 2025

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopie, opname of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur. Dit verbod geldt eveneens voor gehele of gedeeltelijke bewerkingen of vertalingen.

Deze publicatie betreft een historisch en documentair werk over de oprichting en ontwikkeling van de Islamitische Universiteit Rotterdam en is beschermd onder het auteursrecht.

“Zeg: Mijn Heer, vermeerder mij in kennis.”

(De Heilige Koran, Soera Taha, 20:114)

“Wie op zoek is naar kennis, bevindt zich op de weg van Allah – totdat hij terugkeert.”

(Tirmidhi, Boek van de Kennis, 2)

Ter nagedachtenis

Dit boek is opgedragen aan vier toegewijde persoonlijkheden die tussen 1997 en 2001 deel uitmaakten van het eerste Bestuur van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). In tijden van onzekerheid en beproeving hebben zij zich onderscheiden door hun onvoorwaardelijke inzet, hun ingetogen waardigheid en hun broederlijke toewijding. Hun aanwezigheid heeft een blijvende indruk achtergelaten in de harten van allen die hen hebben gekend.

Zij zijn inmiddels niet meer onder ons:

Wijlen **Hamdi MERT**

Wijlen **Hamza Zeid KAILANI**

Wijlen **Osman YAŞAR**

Wijlen **Mohammed Zabar BHOELAN**

Moge hun verblijfplaats het paradijs zijn, en hun zielen in vrede rusten.

Voorwoord

Dit werk onderzoekt de ontstaansfase van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) in de periode 1997–2001 en analyseert de historische, intellectuele en maatschappelijke factoren die aan haar vorming ten grondslag lagen. De universiteit wordt hierin beschouwd als een eigentijdse voortzetting van de kennistraditie van al-Andalus, waarin geloof, rede en kennis in onderlinge samenhang functioneerden binnen een cultuur van dialoog, openheid en wederzijds respect (*convivencia*).

De institutionele totstandkoming van de IUR vond plaats tegen de achtergrond van de sinds 1982 voortdurende publieke en politieke debatten over de opleiding van imams en moslimgeestelijke verzorgers in Nederland. Tegelijkertijd weerspiegelt haar conceptuele fundament een diepere historische inspiratie, geworteld in de Andalusische erfenis van intellectuele synthese en wetenschappelijke continuïteit. Vanuit deze dubbele context ontstond de overtuiging dat een duurzame verbinding tussen religieuze scholing, academische vorming en maatschappelijke verantwoordelijkheid slechts kon worden gerealiseerd binnen een autonome en wetenschappelijk verantwoorde structuur.

Met dit vierdelige werk wordt beoogd een historisch-analytische reconstructie te bieden van de wording van de Islamitische Universiteit Rotterdam en een bijdrage te leveren aan het academische discours over de ontwikkeling van islamitisch hoger onderwijs in Nederland en Europa. Daarmee wil het onderzoek tevens een aanzet vormen tot verdere studie van de institutionele, culturele en epistemologische betekenis van de IUR binnen de Europese kennisgeschiedenis.

Dr. Cemal YILMAZ

30 april 2025

Istanbul-Rotterdam-Rabat

Inhoud

HOOFDSTUK I. HOE HET DEBAT OVER DE ISLAM EN IMAMOPLEIDING IN NEDERLAND BEGON	83
1.1 VAN ARBEIDSMIGRATIE TOT RELIGIEUZE ZICHTBAARHEID: ISLAM EN MOSLIMS IN DE NEDERLANDSE SAMENLEVING	83
1.2 HET PROTOCOL TUSSEN DE TICF EN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE (1982)	85
1.3 LIJST VAN EERSTE IMAMS AANGEWEEZEN ALS GEESTELIJK VERZORGER DOOR TICF (1982)	89
1.4 PRAKTISCHE KNELPUNTEN EN KLACHTEN IN DE UITVOERING (1984)	91
1.5 BEHOEFTE AAN PROFESSIONELE IMAMOPLEIDING IN NEDERLAND	93
1.6 DE WAARDENBURG-COMMISSIE EN DE DISCUSSIES OVER ISLAM EN IMAM (1982)	95
1.7 EVALUATIE VAN MOSLIMGEESTELIJKE VERZORGING IN INRICHTINGEN (1993)	97
1.8 DE MULDER-VAN DAM MOTIE OVER IMAMENOPLEIDING (1993)	102
1.9 PUBLIEKE DEBATTEN NAAR AANLEIDING VAN HET LANDMAN-RAPPORT (1996)	104
1.10 DISCUSSIES OVER ACADEMISCH EN MAATSCHAPPELIJK KADER VAN IMAMOPLEIDING	108
1.11 DISCUSSIES OVER IMAMOPLEIDING IN HET KADER VAN INTEGRATIE	110
HOOFDSTUK II. MISLUKTE POGINGEN TOT IMAMOPLEIDING EN ISLAMITISCHE GEESTELIJKE VERZORGING	113
2.1 DE HBO-ISLAM INITIATIEF AAN HOGESCHOOL HOLLAND (1993)	113
2.2 HET TICF EN ISN BOZYAZI IMAM-HATIP LYCEUM INITIATIEF (1993)	116
2.3 UNIVERSITEIT UTRECHT EN HET SIHO-INITIATIEF (1997)	126
2.4 NIR, UvA, SBLLI EN ACB-INITIATIEF (1997)	129
2.5 ANDERE ACTIVITEITEN, ONDERZOEKEN EN INITIATIEVEN ROND IMAMOPLEIDING	130
2.5.1 Symposium geestelijke verzorging: UvA, SBLLI, RvK, ACB (1994)	131
2.5.2 Initiatieven van Milli Görüş	133
2.5.3 Initiatieven uit de Surinaamse/Pakistaanse gemeenschappen	134
2.6 POGINGEN TOT HEROPLEVING VAN INITIATIEVEN MET OVERHEIDSSTEUN IN 2005	135
2.6.1 Overheidssteun voor imamopleiding aan de Vrije Universiteit (VU)	138
2.6.2 Overheidssteun voor imamopleiding aan de Universiteit Leiden	140
2.6.3 Overheidssteun voor imamopleiding aan de Hogeschool Inholland	142
HOOFDSTUK III. ANALYSE VAN DE BELANGRIJKSTE OORZAKEN VAN HET FALEN VAN IMAMOPLEIDING INITIATIEVEN	145
3.1 HET FALEN IN DE ONTWIKKELING VAN EEN EFFECTIEF EN CONSISTENT MINDERHEDENBELEID	146
3.1.1 Eerste periode (1960–1989): beleid van sociaal-culturele emancipatie	147
3.1.2 Tweede periode (1989–2001): beleid van sociaal-economische participatie	150
3.1.3 Derde periode (2001–2024): beleid van het sociaal-culturele individu	152
HOOFDSTUK IV. PERSONEN EN INSTELLINGEN DIE BEDOELD OF ONBEDOELD EEN ROL HEBBEN GESPEELD IN HET OPRICHTINGSPROCES VAN DE IUR	171
4.1 SLEUTELFIGUREN, INSTELLINGEN EN ACTIVITEITEN VAN PRIMAIR BELANG BIJ DE OPRICHTING	173
4.1.1 ACB - Het Amsterdams Centrum Buitenlanders en Gerrit Jan Harbers	174
4.1.2 TISBO - De Turks-Islamitische Ouderenbond (1993)	176
4.1.3 NIWEZ - St. Nederlandse Islamitische Welzijn en Zorg (1995)	178
4.1.4 ISN - De Islamitische Stichting Nederland en Hamdi Mert	180
4.1.5 NISBO - De Nederlandse Islamitische Bond voor Ouderen (1995)	181

4.1.6 NIR – Nederlandse Islamitische Raad (1997)	183
4.1.7 Veldonderzoek geestelijke verzorging moslimgevangenen (1997)	184
4.1.8 Conferentie geestelijke verzorging: “Justitie, Islam en de imam” (1997)	193
4.1.9 NIR- Politie Amsterdam: geestelijke verzorgingsproject (1997–1999)	197
4.2 COMPLEMENTAIRE INSTELLINGEN EN ACTOREN IN HET OPRICHTINGSPROCES VAN DE IUR	202
4.2.1 IRH - De Islamitische Raad Haarlem	203
4.2.2 ISVO - De Islamitische Stichting voor Voortgezet Onderwijs	204
4.2.3 LIVO - De Landelijke Islamitische Vrouwen Organisatie	206
4.2.4 Nederlandse academici met inhoudelijke betrokkenheid	207
HOOFDSTUK V. PROCESSEN EN ONTWIKKELINGEN DIE BEDOELD OF ONBEDOELD EEN	
ROL HEBBEN GESPEELD IN HET OPRICHTINGSPROCES VAN DE IUR	211
5.1 DE ROEP VAN ISLAMITISCHE ORGANISATIES OM INSTITUTIONALISERING (1996)	212
5.2 ONZEKER EN ONSAMENHANGEND BELEID VAN OCW OVER IMAMOPLEIDING (1997)	215
5.2.1 Omstreden formuleringen in het Regeringsjaarverslag (1997)	222
5.2.2 NIR/Damra: Brief aan Kamercommissies over Regeringsjaarverslag (1997)	226
5.2.3 NIR/Damra: Brief aan de Turkse Ambassade (1997)	228
5.3 POGING VAN MINISTER RITZEN TOT OPRICHTING VAN OMSTREDEN ISLAM-INSTITUUT (1997)	241
5.4 VERSCHILLEN VAN INZICHT TUSSEN DAMRA EN DE UvA OVER IMAMOPLEIDING (1997)	243
5.5 DE ONDRAAGLIJKE CHAOS EN VERWARRING OVER IMAMOPLEIDING OP NATIONAAL NIVEAU	252
HOOFDSTUK VI. DE OPRICHTING VAN DE IUR: EEN NIEUWE FASE IN DE	
POSITIONERING VAN ISLAM IN HET NEDERLANDSE HOGER ONDERWIJS	255
6.1 VAN JARENLANGE DISCUSSIE NAAR REALISATIE	255
6.1.1 Het begin van een geschiedenis	257
6.1.2 De oprichtingsconferentie van de IUR (8 december 1997)	274
6.2 DE MAATSCHAPPELIJKE EN MEDIALE BEPROEVING VAN DE IUR: DISCURSIEVE BREUKEN EN	
TIJDGEBONDEN VERSCHUIVINGEN	280
6.2.1 Eerste periode (4 januari 1993 – 21 november 1997)	281
6.2.2 Tweede periode (21 november- 8 december 1997)	282
6.2.3 Derde Periode (december 1997 – januari 1998)	295
6.2.4 Vierde Periode (februari 1998 – augustus 2001)	296
HOOFDSTUK VII. VAN CRISIS NAAR CONSOLIDATIE: OPBOUW, ERKENNING EN	
LEGITIMITEIT	297
7.1 STRATEGIEËN EN TRAJECTEN VAN DE IUR VOOR ERKENNING EN LEGITIMITEIT	299
7.1.1 Strategieën en trajecten richting de Nederlandse overheid voor erkenning	300
7.1.2 Strategieën en trajecten richting de Nederlandse samenleving	321
7.1.3 Strategieën en trajecten richting de islamitische gemeenschappen	322
7.1.4 Strategieën en trajecten richting de internationale academische netwerken	324
7.1.5 Strategieën en trajecten voor de versterking van infrastructuur	325
7.2 RESULTAAT VAN DE INSPANNINGEN: TRANSFORMATIE IN HET MEDIADISCURS EN HET BEGIN VAN	
POLITIEKE EN MAATSCHAPPELIJKE ACCEPTATIE (1998)	326
HOOFDSTUK VIII. EPISTEMOLOGISCHE EN INSTITUTIONELE GRONDSLAGEN,	
STRUCTUUR EN ACADEMISCHE ORGANISATIE VAN DE IUR (1997–2001)	331
8.1 DE ADMINISTRatieve EN ACADEMISCHE STRUCTUUR VAN DE IUR (1997-2001)	333
8.1.1 Het Bestuur (1997-2001)	334
8.1.2 CvB - College van Bestuur (1997-2001)	337

8.1.3	<i>Universiteitsraad (1997-2001)</i>	338
8.1.4	<i>Raad Van Toezicht (1997-2001)</i>	339
8.1.5	<i>Raad van Advies (1997-2001)</i>	340
8.2	ACADEMISCHE EENHEDEN.....	341
8.2.1	<i>Islam Instituut (1998)</i>	342
8.2.2	<i>Faculteit Islamitische Theologie (1998)</i>	343
8.2.3	<i>RIASS, Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen (1998)</i>	347
8.2.4	<i>Faculteit Talen en Beschavingen (1999)</i>	350
8.2.5	<i>Faculteit Islamitische Kunsten en Media (2001)</i>	353
8.2.6	<i>Islamitisch Gerontologie-instituut (was gepland voor 2003)</i>	356
8.3	ONDERWIJS- EN STUDENTENBELEID	358
8.3.1	<i>Onderwijsstructuur en Didactisch Model</i>	359
8.3.2	<i>Toelatingsbeleid, Inschrijving en Collegegeld</i>	372
8.3.3	<i>Studentenzaken en Mentoraat</i>	377
8.3.4	<i>Examencommissie en Studieadvisering</i>	379
8.3.5	<i>Studiegidsen van de IUR, uitgegeven in de periode 1997-2001</i>	383
8.4	VOORZIENINGEN EN CAMPUSONTWIKKELING	387
8.4.1	<i>Bibliotheek en Mediatheek</i>	387
8.4.2	<i>Kantine, Locaties en Verhuizingen</i>	388
8.5	STEUNORGANISATIES VAN DE IUR	404
8.5.1	<i>Vereniging Vrienden van de IUR (1998)</i>	405
8.5.2	<i>SIOF, Stichting Islamitische Onderwijs Fonds (1998)</i>	406
8.5.3	<i>Fetwa Commissie en Wetenschappelijke Raad</i>	407
8.5.4	<i>Werkgroep Interreligieuze Dialoog (WID)</i>	409
8.5.5	<i>Studentenvereniging</i>	410
8.5.6	<i>Studium Generale (Openbare Colleges)</i>	411
8.6	EPISTEMOLOGISCHE EN FILOSOFISCHE GRONDSLAGEN.....	413
8.6.1	<i>Het Duaal Referentiekader van de IUR</i>	414
8.6.2	<i>De Normatieve Intersectietheorie (NIT)</i>	416
8.6.3	<i>Islamitische Epistemologie en Moderne Wetenschap</i>	419
8.6.4	<i>Islamitische Ethiek en Publieke Verantwoordelijkheid</i>	421
8.6.5	<i>De Herwaardering van de Andalusische Convivencia-Europees Kennisideaal</i>	423
8.6.6	<i>Het verbond van de deugdzamen (Hilfu'l-Fudul)</i>	425
8.6.7	<i>Slotbeschouwing: De Epistemologische en Filosofische Synthese</i>	426
	HOOFDSTUK IX. TOESPRAKEN LIJST	429

Geselecteerde illustraties uit het tijdperk 1997–2001

De periode tussen 1997 en 2001 – bekend als het Damra-tijdperk – vormt de formatieve en meest dynamische fase in de geschiedenis van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). In deze jaren zette de instelling haar eerste beslissende stappen richting academische legitimiteit en maatschappelijke erkenning. Deze fase werd gekenmerkt door intense intellectuele activiteit, levendige publieke debatten en de geleidelijke consolidatie van een karakteristiek onderwijsmodel dat trachtte de islamitische en westerse wetenschappelijke tradities met elkaar in harmonie te brengen.

Gedurende dit tijdperk trok de universiteit aanzienlijke aandacht van zowel de Nederlandse als de internationale media. Honderden artikelen, interviews en reportages verschenen in gedrukte pers, radio- en audiovisuele media, hetgeen getuigt van de brede publieke belangstelling voor dit vernieuwende initiatief.

De onderstaande selectie van foto's en archiefstukken biedt een visuele reis door deze formatieve jaren. Zij toont niet enkel bepalende momenten en vooraanstaande persoonlijkheden, maar belicht tevens de blijvende geest van vernieuwing, dialoog en volharding die dit uitzonderlijke tijdvak heeft gekenmerkt.

31 MAART 2001 NUMMER 13 NEDERLAND / 7,25 BELGIË BFR 140

VRIJ NEDERLAND

EIGEN UNIVERSITEIT

De nieuwe moslim-elite komt eraan

Suren in Rotterdam

In Rotterdam worden de eerste Islam-Universiteit. Maar kortgevoel. De eerste Islam-Universiteit. Maar kortgevoel. De eerste Islam-Universiteit. Maar kortgevoel.

İslam Üniversitesi, öğrenci kayıtları başladı

KÖŞKAL YAZAR
ROTTERDAM - Kasım 1997'de kurulan Rotterdam İslam Üniversitesi, geçen akşamda yeni yeni öğrenci kayıtlarına başladı. Eylül 1998'de de öğretimde başlayacak olan üniversite, kısa zamanda yaklaşık 1000 öğrenci kabul edilecek öğrenci sayısını 1000'e çıkaracak.

Pik çok satanlar bile adreslerini bulabilmek ve karışıklığı bir miktar azaltmak amacıyla üniversite öğrencileri ile muamelede bulunan öğrenciler, günde bir örnek tekniği ediyor. Tarihini den, Dünden Anlatıyor.

Rotterdam İslam Üniversitesi

Avrupada Büyük Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

Bir Başlangıç Dolduracak

İslamitische universiteit gaat samenwerken met Tasjkent

Van nu af aan zal de Islamitische universiteit Rotterdam (IUR) en de rijksuniversiteit van Tasjkent (Dushanbe) gaan samenwerken. Naar het wederzijds erkennen van diploma's willen zij gezamenlijke studieprojecten opzetten, wetenschappelijk onderzoek verrichten en documenten en studietoelagen uitwisselen. De staat in een overeenkomst die gisteren is ondertekend.

In het verleden is de IUR, bij de oprichting (december 1997) waarvan de Nederlandse islamitische media (NIM) nauw betrokken was, er door diverse moslimoverheden van verscheidene islamitische landen te ontvangen van Soedje Arabië. De IUR heeft dat aanbod.

İslamitische Universiteit 1000 studenten toelaten

İslamitische zuil in Nederland vrijwel compleet

Honderd plaats bij islamstudie

أول جامعة إسلامية في أوروبا

نعي إلى تحقيق المواطنة

الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

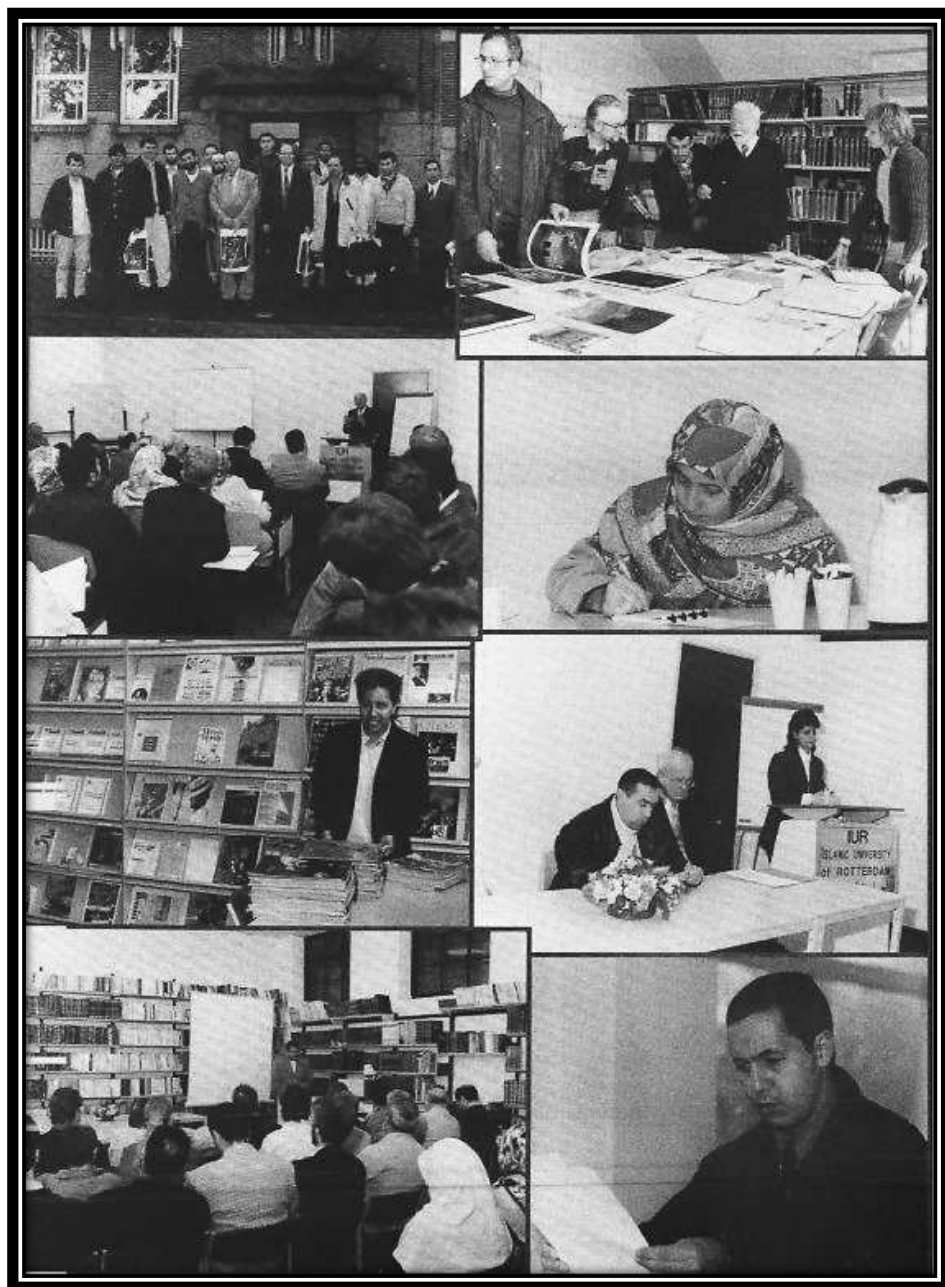
الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

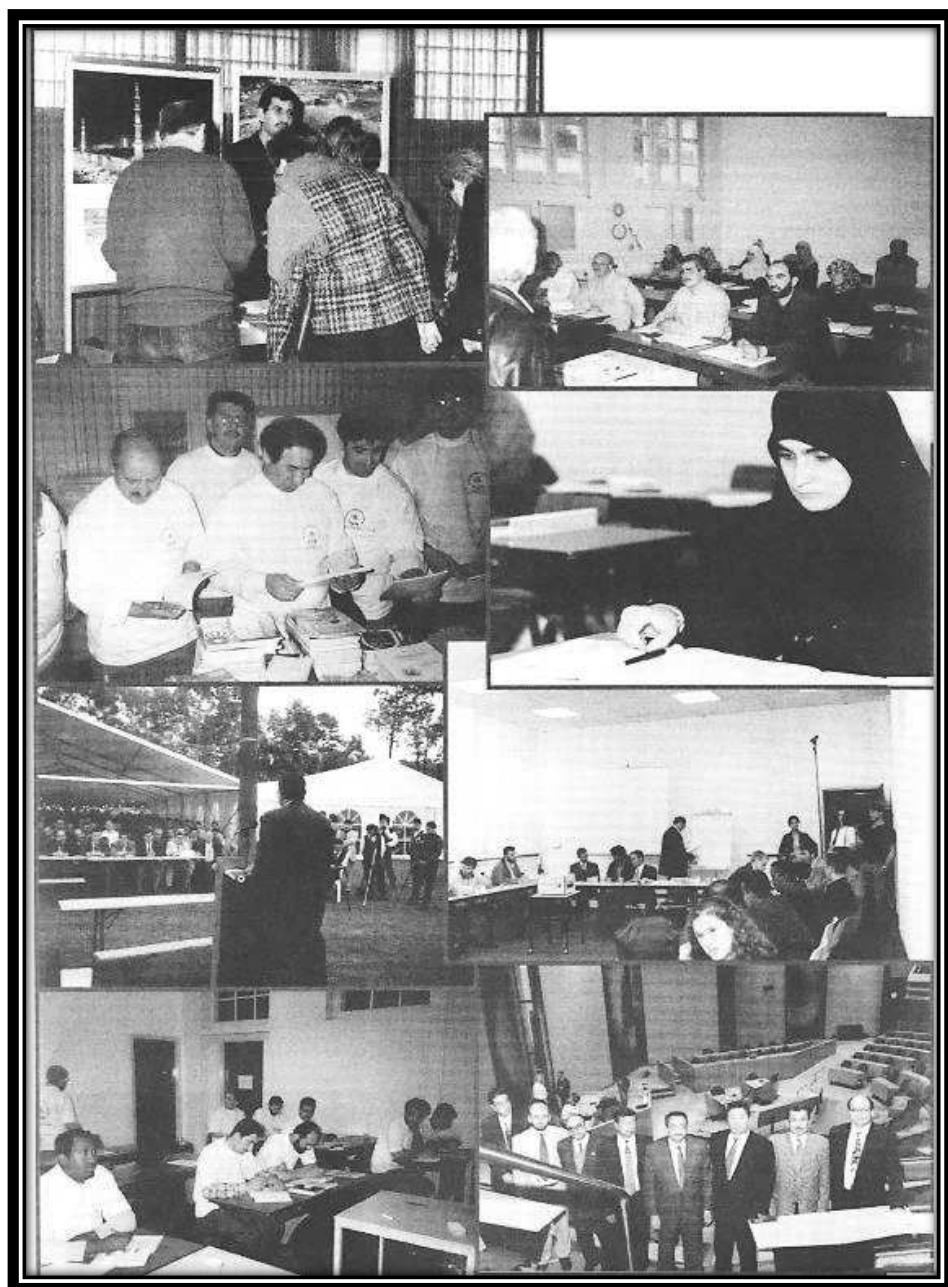
الجامعة لمسلمي هولندا

الجامعة لمسلمي هولندا

Een selectie van foto's uit de periode 1997-2001

Een selectie van foto's uit de periode 1997-2001

De pioniersfase: de eerste generatie bestuurders van de Islamitische Universiteit Rotterdam (1997–2001)

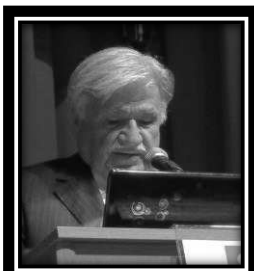

Dr. S.T.K. DAMRA

Oprichter en eerste rector
van de Islamitische Universiteit Rotterdam

Het initiële bestuur

**Het Initiële Bestuur
van de Islamitische
Universiteit
Rotterdam (IUR)
1997 - 2001**

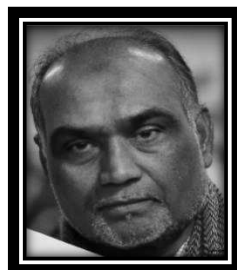
Hamdi Mert
*De eerste voorzitter
van de Islamitische
Universiteit
Rotterdam*

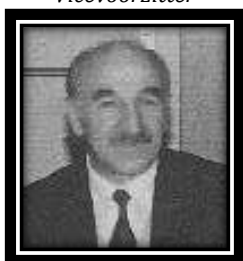
M. Hamza Z. Kailani
Vicevoorzitter

Dr. S.T. K. Damra
Oprichter / Rector / Vrz CvB

M. Z. Bhoelan
Bestuurslid / Voorzitter

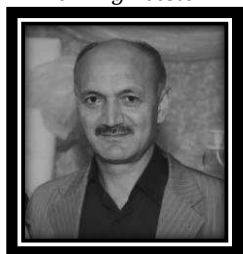
Osman Yaşar
Penningmeester

Kacem Achahboun
Bestuurslid/Penningmeester

Raja Alouani
Bestuurslid

Ali Yozgat
Bestuurslid

Berna Yılmaz
Bestuurslid

Ahmet Gündoğdu
Bestuurslid

Dankwoord

Met eerbied, dankbaarheid en waardering ...

In het spoor van toewijding, geloof en integriteit gedenken wij allen die tussen 1997 en 2001 hebben bijgedragen aan de oprichting en de verdere ontwikkeling van de Islamitische Universiteit Rotterdam.

Deze eerste jaren, die tot nu toe weinig belicht en deels verhuld zijn, markeren een periode van toewijding, opoffering en morele overtuiging, waarin een academische instelling tot stand kwam, geworteld in gedeelde menselijke waarden.

Onder leiding van oprichter Damra en het eerste bestuur, en met de steun van vele rechtschappen en geëngageerde individuen, kreeg de universiteit haar eerste vorm. Dankzij hun inspanningen ontwikkelde zich in korte tijd een centrum van kennis en reflectie, geworteld in geloof en gericht op maatschappelijke betrokkenheid, zowel binnen Nederland als daarbuiten.

Deze periode getuigt van een streven naar rechtvaardigheid, waardigheid en intellectuele zelfbeschikking. In een tijd van spanningen en verschillen werd de basis gelegd voor samenwerking, dialoog en een gemeenschappelijk moreel besef.

Zolang de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) voortbestaat, en moge zij, zo God wil, blijven bijdragen aan het publieke belang in Nederland, zullen de hier genoemde namen voortleven in het geheugen van de gemeenschap, in de geschiedenis van de instelling en in het geweten van allen die haar missie erkennen.

De hier genoemde personen verdienen waardering, niet als een gunst of emotioneel gebaar, maar als een uitdrukking van morele plicht en historische rechtzetting.

Wijlen Hamdi MERT (1942-2015)

Hamdi Mert neemt binnen het oprichtingsproces van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) een vooraanstaande plaats in. Zijn hechte vriendschap met Dr. S.T.K. Damra, ontstaan tijdens zijn benoeming als Religieus Attaché in Nederland, groeide uit tot een vruchtbare en langdurige samenwerking. Sinds hun eerste ontmoeting in 1993 deelden deze twee pioniers een gemeenschappelijke missie en realiseerden zij samen een reeks betekenisvolle projecten die de basis vormden voor de latere oprichting van de universiteit. Ondanks tegenwerking van zowel interne als externe aard bleven zij standvastig hun koers volgen, gedreven door gedeelde idealen en een diep geloof in de maatschappelijke waarde van kennis en onderwijs.

Hij werd geboren in Mersin. Na zijn opleiding in Bozyazı, Adana, Nazilli en Istanbul studeerde hij rechten aan de Universiteit van Ankara. Aanvankelijk werkte hij korte tijd als advocaat, maar al snel koos hij voor een loopbaan in het onderwijs, waar hij les gaf aan diverse imam-hatiplycea. Binnen de “Diyanet İşleri Başkanlığı” bekleedde hij meerdere hoge functies, onder meer als juridisch adviseur, plaatsvervangend voorzitter en als Attaché voor Sociale Zaken aan de Turkse ambassade in Den Haag.

De regels die hij bij zijn terugkeer naar Turkije, bij dageraad, eigenhandig schreef en aan Dr. S.T.K. Damra wijdde, zijn meer dan een persoonlijke herinnering. Zij weerspiegelen de stille kracht van verbondenheid, idealisme en jarenlange toewijding. Deze getuigenis draagt het stempel van vriendschap, vertrouwen en een gedeelde visie.

Terugblikkend kunnen zijn woorden worden gelezen als meer dan een persoonlijke uiting; zij hebben een documentair karakter. Ze ademen de geest van een tijdperk, de vastberadenheid van een gezamenlijke strijd en het morele besef van kameraadschap. Hamdi Mert, die in 2015 overleed, blijft voortleven als een onuitwisbare herinnering in de geschiedenis van de Islamitische Universiteit Rotterdam - als een symbool van trouw, intellectuele integriteit en onverzettelijke toewijding aan kennis en geloof.

Figuur 1 - Originele Brief van Hamdi Mert aan Damra, de oprichter van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) (01.01.1997)

1. Ocak 97 - 4 -
seher vakti

Sevgili Süleyman Bey
Sizi Hollanda'da tanıdım. Bu ülkeden
olduğunuz yanımda götürdüğüm en kalıcı ha-
tıra Muhterem Anneniz, edep/terbiye timsali
Sevgili / Konağınız, yengemiz ve çocuk-
larımızla siz oldunuz.

Toplumun dinine lider diye atılan/atılanlar
insan maddelerleriyle size kıyaslayınca altın
değerinizi iyice anlıyorum.

Her iki ülke -ve toplumları-
yanarına yapmak istediklerinin snane atılanlar
resmi / q.resmi engellenen en iyi siz biliyorsunuz.

Uzun telefon konuşmalarımızda, ideal ve fikir yüklü
iki kısımdan sizin dilinizin altındaki ben anladım; ca-
resizlikten dolayı dilim ve lügatimin altındaki de
siz. Vorderbijmijnde kal birşey yapamıyor demek ki.

Sizin Antiochia'da bir gençlik dostunuz, benim Hollanda'da
has evlatlığım var. Birbirimize şehadetimiz ilelebed sürsün.

Sizi -arale- C.Hakkın "NABİR" sıfatının koruyutuluğunc
emanet ediyorum. 14. Mart. 0090/312/

- Vertaling van de brief -

1 januari 1997, in de vroege ochtenduren

Beste heer Süleyman (Damra),

Ik heb u leren kennen in Nederland. Wanneer ik dit land verliet, was het meest blijvende aandenken dat ik met mij meenam: uzelf, uw eerbiedwaardige moeder, uw zuster, een toonbeeld van zedelijkheid en welgemanierdheid, uw schoonzus en uw kinderen. Wanneer ik u vergelijk met de zogenaamde 'leiders' die zich, al dan niet door anderen, aan de samenleving opdringen, besef ik des te meer uw gouden waarde.

*U weet als geen ander welke **officiële en informele obstakels** mij in de weg zijn gelegd bij mijn pogingen om **ten behoeve van beide landen en samenlevingen** een positieve bijdrage te leveren.*

Tijdens onze lange telefoongesprekken, beladen met idealen en diepgaande gedachten, heb ik tussen de regels door begrepen wat zich in uw hart bevond; en u hebt intuïtief aangevoeld wat verborgen lag onder mijn soms wanhopig zoekende woorden. Blijkbaar kan een mens niets bewerkstelligen zolang het door de Voorzienigheid gestelde moment niet is aangebroken.

U hebt een ware vriend in Ankara; ik heb dierbare zonen in Nederland...

Moge onze wederzijdse getuigenis van trouw eeuwig standhouden. Ik vertrouw u (en uw gehele gezin) toe aan de bescherming van de Verhevene, onder Zijn schone Naam An-Nâsir (Degene die bijstand verleent).

Hamdi Mert

Wijlen Hamza Zeid KAILANI (1936-2017)

Hamza Zeid Kailani was een uitzonderlijke persoonlijkheid die met diep respect genoemd dient te worden in de spirituele vorming en oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR).

Samen met Dr. Damra vormde hij een hecht en complementair duo, dat met visie en vastberadenheid bijdroeg aan initiatieven zoals het NIWEZ, NIR, NISBO en uiteindelijk de IUR. Hun samenwerking overstijgt organisatorische structuren en was geworteld in een

geestelijke verwantschap, gedragen door gedeelde overtuigingen en het geloof in een hoger doel. Geboren in 1936 in Jordanië, groeide Kailani op in een religieuze opvoeding. Na zijn migratie naar Nederland in 1964 werd hij al snel geconfronteerd met de stereotiepe beeldvorming van de islam in het Westen, vaak gereduceerd tot clichés over economische achterstand, vrouwenrechten of polygamie. In publieke perceptie en institutioneel geheugen werd de islam stevast gepositioneerd als 'de Ander'.

Kailani zag de bestrijding van deze vooroordelen als een collectieve verplichting (*farz-ı kifâye*) en plaatste zich bewust in de voorhoede van deze missie. Hij geloofde in samenwerking met rechtvaardige bondgenoten, ongeacht religieuze of levensbeschouwelijke achtergrond, of het nu katholieken, protestanten, sociaaldemocraten, liberalen of atheïsten waren. Zijn overtuiging was dat men trouw kon blijven aan het eigen geloof, zonder de dialoog of gedeelde waarden te verliezen. In 1978 begon hij als geestelijk verzorger in een gevangenis in Amsterdam, waar hij bekend werd als de eerste officieel aangestelde moslimimam binnen het Nederlandse gevangeniswezen. Hij bood spirituele begeleiding aan jonge gedetineerden, vaak gebroken zielen, en bracht hen de waarden van geduld, hoop en overgave aan God bij.

Een van zijn meest herhaalde uitspraken luidde: *"In het midden van de gemeenschap staan, betekent in het hart van de mensheid staan."* Hij leidde tot zijn dood in 2017 een leven in balans, doordrenkt van verdraagzaamheid en verantwoordelijkheidsbesef.

Wijlen Osman YAŞAR (1938-2008)

Osman Yaşar wordt herinnerd als een van de stille, maar onmisbare pijlers van het islamitische gemeenschapswerk in Nederland. Vanaf de beginjaren van de Nederlandse Islamitische Bond voor Ouderen (NISBO) tot aan zijn latere rol aan de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR), waar hij verantwoordelijk was voor de financiële aangelegenheden, leverde hij wezenlijke bijdragen aan talrijke initiatieven onder leiding van Dr. Damra. Geboren in Turkije in 1938, migreerde Yaşar naar Nederland tijdens de periode van intensieve arbeidsmigratie en raakte al spoedig actief betrokken bij de organisatorische inspanningen van de moslimgemeenschap. Aan deze werkzaamheden bracht hij een sterk plichtsbesef mee, geworteld in discipline, bescheidenheid en betrouwbaarheid. Zijn inzet beperkte

zich niet tot zijn formele verantwoordelijkheden; hij bood voortdurend steun aan lokale initiatieven en fungeerde als verbindende schakel tussen gemeenschappen en institutionele structuren. Binnen de IUR werd hij belast met het beheer van de financiële aangelegenheden tijdens de formatieve jaren van de universiteit. In deze hoedanigheid wist hij praktische bekwaamheid te combineren met een onwankelbaar gevoel voor morele verantwoordelijkheid. Zijn werk waarborgde de stabiliteit van de instelling in een tijd van grote onzekerheid, waardoor de academische en intellectuele visie van de universiteit zich op een solide materiële basis kon ontvouwen. Collega's en tijdgenoten herinneren zich zijn bescheidenheid en integriteit als de kern van zijn persoonlijkheid. Hij zocht geen erkenning en streefde niet naar publieke zichtbaarheid, maar wijdde zich aan de onzichtbare en vaak ondergewaardeerde aspecten van institutionele opbouw. Daarmee belichaamde hij het principe dat duurzame instellingen niet enkel steunen op visionaire geesten, maar evenzeer op degenen die met stille volharding hun dagelijkse functioneren waarborgen.

Wijlen Mohammed Zabar BHOELAN (1953-2020)

De naam van Mohammed Zabar Bhoelan is onuitwisbaar gegrift in de fundamente van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). Geboren in 1953 in Suriname, stond hij in de pioniersjaren van de universiteit als een stille, maar onverzettelijke kracht aan de zijde van oprichter Damra. Zowel als bondgenoot als toegewijd dienaar van een hoger islamitisch ideaal droeg hij bij aan de opbouw van een instituut dat geworteld is in kennis, geloof en trouw.

Bhoelan week nooit af van het verheven doel waarin hij diep geloofde. Met edele standvastigheid en zeldzame innerlijke rust behield hij zijn plaats te midden van stormen. Na het vertrek van Hamdi Mert naar Turkije werd Bhoelan op 16 juni 1999 benoemd tot voorzitter van het Bestuur van de Islamitische Universiteit Rotterdam. Deze taak vervulde hij met voorbeeldige integriteit en toewijding tot 2001. Als een van de pioniers van islamitisch onderwijs in Nederland was hij medeoprichter van basisschool Al-Amal, een van de eerste islamitische scholen van het land. Gedurende vele jaren gaf hij als directeur richting aan een gemeenschap in opbouw. Zijn wijsheid, hoffelijkheid en zachtmoedige, doch standvastige karakter bezorgden hem brede erkenning en diepe eerbied, zowel binnen als buiten de onderwijswereld. Zijn levenslange

streven was het harmoniseren van islamitische waarden met de Europese werkelijkheid. In het bijzonder zette hij zich in voor het veiligstellen van spirituele en culturele fundamenteën in de opvoeding van kinderen en jongeren. Zijn werk op het niveau van stichtingen, scholen en universiteiten leverde een duurzame bijdrage aan de institutionalisering van islamitisch onderwijs, niet alleen in Nederland, maar ook op Europees niveau. De principiële en spiritueel gewortelde levenshouding van Bhoelan heeft diepe sporen nagelaten, zowel in de geschiedenis van de Islamitische Universiteit Rotterdam als in de harten van allen die hem van nabij hebben gekend. Op 1 maart 2020, na een leven van toewijding en trouw, voltooide Mohammed Zabbar Bhoelan zijn aardse reis in Mekka, de heilige stad die het brandpunt was van zijn gebeden en verlangen.

Kacem Achahboun

Hij behoort tot de namen die het ware recht hebben gedaan aan het ideaal van dienstbaarheid aan een hoger doel. Binnen de diverse structuren die onder Damra's leiding tot stand kwamen, zoals NIR, NIWEZ, LISJO, LIVO en uiteindelijk de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR), bekleedde Achahboun van 1996 tot 2005 verschillende functies, die hij steeds met uiterste nauwgezetheid, loyaliteit en plichtsbesef vervulde. In tijden van beproeving toonde hij een onwankelbare standvastigheid, zonder ooit afbreuk te doen aan zijn principes. Door zijn onvermoeibare arbeid, zijn trouw, zijn oprechtheid en zijn integriteit heeft hij een onuitwisbare indruk achtergelaten, niet alleen in de instituties waarvoor hij werkte, maar ook in de harten van hen die met hem optrokken. In de kernformatie van de Islamitische Universiteit Rotterdam neemt zijn naam een ereplaats in als een van de meest betrouwbare en toegewijde metgezellen. De geschiedenis zal de naam van Kacem Achahboun gedenken als een van de zuiverste voorbeelden van stille en trouwe helden die hun sporen hebben nagelaten in de met toewijding geschreven bladzijden van de Islamitische Universiteit Rotterdam.

Prof. Dr. Abdulhaliym Awiss

Prof. Dr. Awiss leverde een wezenlijke bijdrage aan de ontwikkeling van het academisch curriculum van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). Hij beëindigde zijn functies aan andere universiteiten om het onderwijs in Rotterdam persoonlijk te ondersteunen en

vervulde een brugfunctie tussen de IUR en vooraanstaande internationale academische instellingen. Als nauwe academische partner van oprichter Damra was hij betrokken bij het initiëren van internationale samenwerkingsverbanden. Zijn inzet voor academische integriteit en rechtvaardigheid laat een blijvend spoor na in de institutionele geschiedenis van de IUR.

Mw. Berna Yilmaz

Zij was tussen 1993 en 2005 actief betrokken bij tal van organisaties, waaronder TISBO, NISBO, IUR en NISBO Thuiszorg. Zij speelde een betekenisvolle rol bij de institutionele opbouw van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) en de Nederlandse Islamitische Ouderenbond (NISBO), en zette zich krachtig in tegen vooroordelen over de islam. Met haar beheersing van het Nederlands en Engels vertegenwoordigde zij islamitische waarden op overtuigende wijze in zowel nationale als internationale fora. Als spreker, Statenlid en pionier op meerdere fronten leverde zij een principiële en blijvende bijdrage aan de maatschappelijke positie van moslims in Nederland.

Drs. Dirk Kloosterboer

Drs. Dirk Kloosterboer was tussen 1993 en 2001 intensief betrokken bij de projecten en organisaties die door Dr. S.T.K. Damra werden opgezet, waaronder TISBO, NISBO en de voorbereidende fase van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). Als nauwgezette en loyale medewerker ondersteunde hij Damra in cruciale fasen van deze initiatieven. Zijn inzet werd gekenmerkt door toewijding, precisie en morele betrokkenheid, ongeacht religieuze verschillen. Zijn bijdrage weerspiegelt waarden van integriteit, solidariteit en respect, die blijvend zijn verankerd in de institutionele herinnering van de IUR.

Mw. Raja Alouani

Zij vervulde een actieve rol binnen diverse organisaties, waaronder NISBO, de Islamitische Raad NIR, LIVO en de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). Zij ondersteunde met overtuiging de opbouw van de IUR en droeg als taalvaardige en maatschappelijk betrokken moslimvrouw bij aan de publieke vertegenwoordiging van moslims in Nederland. Als spreker op tal van bijeenkomsten liet zij een blijvende indruk achter. Haar bijdrage geldt als een markant voorbeeld van toegewijde en invloedrijke betrokkenheid.

Gerontolog Dr. Kemal Aydın

Dr. Kemal Aydın raakte vanaf 1993 betrokken bij de initiatieven van Dr. S.T.K. Damra en speelde een belangrijke rol in de ontwikkeling van het plan voor het Europees Islamitisch Instituut voor Gerontologie (ISGEN), ondergebracht bij de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). Als eerste Turkse gerontoloog genoot hij brede erkenning, maar zijn meerwaarde lag in zijn maatschappelijke visie en persoonlijke integriteit. In 2002 nam hij samen met Damra deel aan de VN-Wereldassemblee over Vergrijzing in Madrid en leverde hij internationaal een bijdrage aan het denken over ouderenzorg. Hij stond Damra bij in diens langetermijnvisie voor de IUR als toekomstgericht academisch instituut.

Prof. Dr. Dick Mulder

Prof. dr. Dick Mulder leverde als vrijwilliger een waardevolle bijdrage aan de ontwikkeling van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). Als voormalig voorzitter van de Raad van Kerken in Nederland bracht hij een brede interreligieuze visie in en bevorderde hij de dialoog tussen geloofsgemeenschappen. In zijn samenwerking met dr. S.T.K. Damra en Hamza Zeid Kailani ontstond een duurzaam voorbeeld van interreligieuze vriendschap en academisch partnerschap. Daarnaast verzorgde hij als hoogleraar colleges aan studenten, waarin hij hen vertrouwd maakte met de multiculturele en multireligieuze samenleving waarin zij na hun afstuderen als imam of islamitisch geestelijk verzorger een rol zouden gaan vervullen.

Koert van der Velde

Tijdens de mediacampagne van verdachtmakingen rond de oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) vanaf december 1997, onderscheidde journalist Koert van der Velde (Trouw) zich door zijn zorgvuldige en integere benadering. In tegenstelling tot sommige publicaties die vervielen in tendentieuze berichtgeving, bleef hij kritisch, feitelijk en ethisch. Zijn artikelen boden een noodzakelijk tegenwicht en droegen bij aan een meer genuanceerd publiek debat. Zijn werk geldt als voorbeeld van principiële journalistiek in een tijd van maatschappelijke polarisatie en verdient blijvende erkenning in de geschiedschrijving van de IUR.

Gerrit Jan Harbers

Gerrit Jan Harbers speelde een bepalende rol in de vroege maatschappelijke loopbaan van Dr. S.T.K. Damra. Op zijn voorstel begon Damra in 1993 bij het Amsterdamse centrum voor buitenlandse werknemers (ACB). Harbers mengde zich niet in de initiatieven die Damra buiten zijn werkzaamheden bij ACB ontplooiden, waaronder de oprichting van TISBO. Toen Damra echter de onafhankelijke Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) wilde oprichten, keerde Harbers zich tegen dit initiatief en raadde hij Damra aan het project niet voort te zetten. Damra volgde dit advies niet, wat uiteindelijk tot een breuk leidde. Desondanks blijft Harbers' inzet voor de ontwikkeling van islamitisch sociaal werk in Nederland van blijvende betekenis.

Mw. Gerda Verburg ve Camiel Eurlings

Met hun Kamervragen van 5 oktober 2000 speelden Gerda Verburg en Camiel Eurlings een cruciale rol in het erkenningstraject van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). Hun gezamenlijke motie gaf het proces politieke voortgang en weerspiegelde een open houding tegenover de institutionalisering van islamitisch academisch onderwijs binnen de Nederlandse rechtsorde. Vooral Verburg onderscheidde zich door haar vasthoudendheid en oprechte betrokkenheid. Hun bijdrage markeert een belangrijk moment in de parlementaire geschiedenis van de IUR.

Dr. Alphons van Dijk

Tijdens de oprichtingsfase van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) leverde Dr. Alphons van Dijk, verbonden aan de Universiteit voor Humanistiek, een oprechte en betekenisvolle bijdrage. In een periode van druk en isolatie bood hij oprichter Dr. S.T.K. Damra morele steun, gekenmerkt door rust, vertrouwen en reflectie. Zijn humanistische levenshouding en respectvolle benadering maakten hem tot een stille steunpilaar.

Prof. Dr. M. Koeman

In de beginjaren van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) schonk Prof. Dr. M. Koeman belangeloos zijn persoonlijke boekencollectie aan de universiteit, waarmee hij de basis legde voor de academische bibliotheek. Hij was actief betrokken bij de ordening en inrichting van de collectie en ondersteunde het instituut met

bescheidenheid en toewijding. Zijn schenking betekende meer dan het overdragen van boeken: het was een daad.

Ahmet Gündoğdu

Ahmet Gündoğdu speelde als vice-voorzitter van de Rotterdamse Kocatepe Moskee een belangrijke rol in het overtuigen van Damra om de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) in het leegstaande moskeepand te vestigen, zodat de moskee huurinkomsten kon genereren. Hij trad toe tot het eerste bestuur van de universiteit en fungeerde als verbindende schakel tussen de IUR en de moskee.

Ali Yozgat

Ali Yozgat speelde als voorzitter van de Rotterdamse Kocatepe Moskee een belangrijke rol in het overtuigen van Dr. S.T.K. Damra om de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) in het leegstaande moskeepand te vestigen, zodat de moskee huurinkomsten kon genereren. Hij trad toe tot het eerste bestuur van de universiteit en fungeerde als verbindende schakel tussen de IUR en de moskee.

Dr. J. Sengers

Als stagecoördinator van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) speelde Dr. J. Sengers een sleutelrol in het verbinden van theorie en praktijk. Met deskundigheid en betrokkenheid begeleidde hij studenten in hun professionele en persoonlijke ontwikkeling. Binnen de universiteit was hij nauw betrokken bij Damra en werd hij gewaardeerd als psychiater, mentor en mens. Zijn combinatie van wetenschappelijke diepgang en menselijke warmte liet een blijvende indruk achter.

Prof. Dr. Herman de Ley

Prof. Dr. Herman de Ley, verbonden aan de Universiteit Gent, leverde met intellectuele generositeit en culturele sensitiviteit adviezen en stimuleerde binnen zijn eigen universiteit studies over de islam en de positie van moslims. Zijn academische houding, gekenmerkt door bescheidenheid en oprechte solidariteit, sloot nauw aan bij de kernwaarden van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). Binnen de ontstaansgeschiedenis van de IUR wordt hij met dankbaarheid en blijvend respect herdacht.

Het levensverhaal van Dr. Damra, oprichter van de Islamitische Universiteit Rotterdam

En... Zo begon alles met migratie...

Het was 1974. Oktober...

De exacte dag wist hij niet meer, maar het moest ergens tussen 20 en 22 oktober zijn geweest. Het toestel van Turkish Airlines, vertrokken vanaf de luchthaven Esenboğa in Ankara, begon te dalen richting Schiphol. Buiten hing een dichte mist; een gesloten, grauwe hemel had zich als een sluier van melancholie over de ramen van het vliegtuig gelegd.

Een vage, onverklaarbare rilling trok door zijn lijf. Zachtjes, bijna onhoorbaar, sprak hij tegen zichzelf: *“Waarom zijn we eigenlijk gekomen?”*

Zijn fonkelnieuwe Bisan-fiets, hemelsblauw en glanzend als de zon na een regenbui, had hij nog nauwelijks kunnen uitproberen. Zijn moeder had gezegd dat het leven in Europa comfortabeler zou zijn; dat er in elk huis warm stromend water uit de kraan kwam. Maar diep vanbinnen wist hij wat de echte reden was: het ondraaglijke gemis van zijn vader, die hij al bijna vijf jaar slechts een paar weken per zomer had mogen zien.

Het verlangen naar gezinshereniging, naar een leven onder één dak, had hen uiteindelijk tot deze reis bewogen. Niet uit luxe, maar uit een diepgevoelde noodzaak.

Sommige reizen zijn er niet om je ergens naartoe te brengen, maar om je los te rukken van waar je was...

Na de landing, de tocht door de slurf en de paspoortcontrole, zag hij zijn vader bij de uitgang staan. Een vreugde borrelde in hem op. Tegelijk

was er een stille nieuwsgierigheid, vermengd met een vleugje weemoed, want in zijn hoofd bleef die mooie, pasgekochte fiets rondcirkelen. Terwijl ze over de weg reden, staaarde hij met lege ogen naar het vreemde landschap buiten de beslagen autoruit. De miezerige regen gaf het tafereel nog meer somberheid. Af en toe wreef hij met de rug van zijn hand over het glas, maar na enkele minuten was het alweer aangedampt.

Zo nu en dan wierp hij een schuine blik op zijn moeder. Met zijn ogen leek hij te vragen: "Waar zijn we in hemelsnaam beland?" Zij glimlachte. Ze was gelukkig. Na vijf jaar had ze het gezin eindelijk herenigd. Maar wat ging er door hém heen?

Plotseling moest hij denken aan de woorden van zijn grootvader: "Als je ziel benauwd raakt, noem dan de Namen van Allah, Hij zal je hart verlichten."

Ja, hij voelde zich bedrukt, maar ook blij: hij had zijn vader eindelijk terug. Dan hoef ik misschien geen zikir te doen vandaag... maar het mag wel, dacht hij. Zijn grootvader had hem geleerd dagelijks vijfhonderd keer de Schone Namen van Allah te herhalen. Het was voor hem geen plicht, geen gewoonte, maar een ritueel dat zijn ziel voedde.

Voor het slapengaan trok hij zich dan stilletjes terug in zijn binnenwereld, en herhaalde de heilige woorden met geduld en overgave. Een onverklaarbare innerlijke rust daalde dan over hem neer, alsof een onzichtbare hand zachtjes zijn hart aanraakte.

In die tijd dacht hij nog dat het gewoon een gebed was dat zijn grootvader hem had geleerd. Een van die eenvoudige, liefdevolle gebeden die je als kind gedachteloos herhaalt. Tot die dag, toen hij samen met zijn grootvader op bezoek ging bij enkele oudere mannen, witte baarden, licht uitstralende gezichten. Daar zag hij het voor het eerst. In een serene sfeer, waar de zielen zich leken te verzamelen, werd in groepsverband zikir gereciteerd, werden vrijwillige gebeden verricht. Na afloop werd er gesproken en kreeg hij een klein glaasje van die geurige, zoete siroop, waarvan de smaak zich voor altijd op zijn tong zou nestelen.

Die zuivere handen, die heldere gezichten, ze zouden zijn leven lang in zijn herinnering blijven nagalmen.

Jaren later, tijdens zijn studententijd in Rotterdam, sloot hij zich een tijdlang aan bij een zikirkring van een soefi. Maar wat hij daar vond, kwam nooit in de buurt van de geestelijke vreugde die hij als kind had geproefd in de dergâh van zijn jeugd, waar de zikir werd geciteerd en waar hij dat wonderlijke, zoete drankje had gedronken.

Het leven in Nederland zou diepe breuken en scheuren aanbrengen in het levenspad van Damra. En het bleef niet bij hem alleen, ook in het bestaan van zijn familie zouden soortgelijke barsten ontstaan. De banden tussen hun verleden en hun toekomstige levens begonnen te verzwakken. Sommigen zouden breken, anderen zouden langzaam weer wortel schieten. Damra's levensverhaal was, in al zijn schakeringen, exemplarisch voor dat van talloze Turkse en Marokkaanse families die in Europa een nieuw bestaan trachtten op te bouwen, vol veranderingen, vol breuklijnen, vol scherpe wendingen.

Migratie was precies dat. Een tocht die men pas werkelijk begrijpt als men haar zelf heeft ondergaan. Soms, wanneer hij er stilletjes over nadacht, beseftte hij dat het migratieverhaal van zijn familie allerm minst eenvoudig of vanzelfsprekend was. Wat voor de buitenwereld leek op een geografische verplaatsing, was in wezen een innerlijke omwenteling. Een verplaatsing van identiteit, van wereldbeeld, van betekenisstructuur, van de ene levenskaart naar een totaal andere.

En dat maakt iets in de mens kapot. Of verandert hem voorgoed. Soms, ja soms, rukt het hem los van zijn wortels en laat het hem zwevend achter.

Universitaire opleiding

Na enige tijd in Nederland te hebben gewoond, keerde hij terug naar Turkije, waar hij zijn middelbare schooljaren verdeelde tussen beide landen. Die versnipperde schooltijd liet sporen na: ze verrijkte zijn culturele horizon, maar wakkerde tegelijk een innerlijke zoektocht aan naar identiteit en richting.

Toen hij opnieuw naar Nederland vertrok om een universitaire opleiding te volgen, was zijn vader er niet meer. Deze was op 53-jarige leeftijd omgekomen bij een verkeersongeval, een verlies dat als een blijvend litteken door zijn levensloop zou lopen

Zijn eerste inschrijving vond plaats aan de Vrije Universiteit Amsterdam (VU), waar hij begon aan de studie Archeologie. Omdat zijn jaren in Turkije zijn beheersing van het Nederlands hadden verzwakt, bezocht hij frequent de taallaboratoria van de universiteit. Hij wilde niet alleen academisch taalgebruik onder de knie krijgen, maar ook zijn dagelijkse communicatie versterken.

Al snel merkte hij echter dat het curriculum niet aansloot bij zijn verwachtingen. De eerste drie jaar richtten zich volledig op de Europese kunstgeschiedenis; pas in de laatste fase van de opleiding kwam de klassieke archeologie aan bod. Hoewel hij de esthetiek en methodiek van kunstgeschiedenis op waarde wist te schatten, vond hij er geen diepgaande persoonlijke betrokkenheid. Deze vaststelling leidde tot een existentiële aarzeling. Aan het begin van zijn tweede studiejaar maakte hij uiteindelijk de overstap naar de Universiteit van Amsterdam (UvA), waar hij zich inschreef bij de opleiding Talen en Culturen van het Midden-Oosten

Aan de UvA kwam hij in contact met een sleutelfiguur binnen het vakgebied: prof. dr. Ruud Peters. Peters onderscheidde zich door zijn mensgerichte aanpak en zijn intellectuele coherentie. Hoewel de reguliere inschrijfperiode verstreken was en de colleges reeds begonnen waren, kon Damra dankzij Peters' persoonlijke bemiddeling alsnog probleemloos instromen, een kans die hem anders wellicht een volledig studiejaar had gekost.

De opleiding aan de UvA werd gekenmerkt door een interdisciplinair karakter, waarin klassieke oriëntalistische tradities werden aangevuld met kritische en contemporaine benaderingen. Damra volgde colleges bij vooraanstaande academici zoals prof. dr. Manfred Woidich, dr. Pieter Smoor, dr. Ari Schippers, dr. Musa Suudi en dr. Ibrahim El Sheikh, elk met een eigen stijl en visie, maar verenigd in hun diepgaande kennis en academische integriteit.

Voor Damra betekende deze studie veel meer dan het verwerven van taalvaardigheden of historische kennis. Het was een reis naar binnen, een ontdekkingstocht naar de geestelijke en culturele fundamenteën die zijn identiteit vormgaven. Aan de UvA maakte hij voor het eerst op systematische wijze kennis met het Arabisch, onderwezen door zowel Nederlandse oriëntalistena als Egyptische vakdocenten. Voor hem stond

deze taal niet slechts ten dienste van communicatie, maar opende zij de poort tot zijn eigen beschaving.

De academische banden die hij met zijn docenten smeedde, groeiden uit tot diepgaande intellectuele dialogen. Soms liepen discussies uit op felle confrontaties, maar juist die confrontaties voedden zijn denken. Gaandeweg begon hij de historische relatie tussen het Westen en de islamitische wereld met nieuwe scherpheid te bezien: een relatie die getekend was door dubbelzinnigheid, een combinatie van bewondering voor islamitische wetenschap en filosofie, en een tegelijkertijd marginaliserende houding die deze beschaving tot de 'ander' reduceerde, tot een spiegelbeeld waarin het Westen zichzelf kon definiëren.

Het was een paradoxale houding die enerzijds leerde van wat ze verwierp, en anderzijds bewonderde wat ze ondergeschikt maakte, een vorm van culturele dissonantie.

Het was een houding die tegelijk bewonderde én marginaliseerde, die leerde van wat ze afwees, een vorm van culturele dissonantie.

Deze vorming tekende nieuwe coördinaten op Damra's innerlijke kaart. Die lijnen waren niet langer vaag of verhuld, maar helder en onontkoombaar. Toch bracht die helderheid hem geen eenvoudige antwoorden, maar veeleer diepere vragen, scherpere reflecties en een oprechter begrip.

Een mastertraject dat geen einde leek te kennen

Na vijf intensieve studiejaren begon Damra aan zijn masterthesis, een traject dat uiteindelijk veel zwaarder bleek dan hij had voorzien. Hij had ervoor gekozen om het leven van de profeet Mohammed (v.z.m.h) te bestuderen, met bijzondere aandacht voor diens rol als staatsman. Maar al vanaf het begin was het een pad vol hindernissen. Niet minder dan zes keer zag hij zich genoodzaakt ingrijpende wijzigingen aan te brengen in de inhoud van zijn thesis.

In zijn betoog verdedigde hij de stelling dat de politieke en maatschappelijke orde die de profeet in Medina had gevestigd, in essentie de fundamentele kenmerken van een moderne staat in zich droeg. De zogeheten Grondwet van Medina beschouwde hij als de eerste geschreven grondwet uit de wereldgeschiedenis, een document

dat de rechten van diverse geloofsgemeenschappen waarborgde en een bestuursmodel presenteerde dat gegrondvest was op participatie en consultatie. Volgens Damra kon deze structuur, binnen de context van de zevende eeuw, zelfs als een vroege vorm van republiek worden geïnterpreteerd. Want hoewel Mohammed (v.z.m.h) zowel profeet als staatshoofd was, nam hij publieke beslissingen niet op basis van autocratische decreten, maar op grond van overleg. De vooraanstaande metgezellen functioneerden in feite als een soort raad. Zijn besluit om tijdens de Slag bij Uhud de meerderheid te volgen, ondanks zijn eigen afwijkende inzicht, zag Damra als een krachtig voorbeeld van die bestuurspraktijk.

Ook de afscheidsrede van de profeet beschouwde hij als een vroeg prototype van de “Universele Verklaring van de Rechten van de Mens”.

Zijn interpretatie stuitte echter op weerstand van zijn begeleiders, die vasthielden aan een westers-orientalistisch denkkader. Zij wezen op de Codex van Hammurabi als de oudste geschreven wetgeving en weigerden de Grondwet van Medina in datzelfde licht te erkennen. Damra liet zich daar niet door ontmoedigen. Keer op keer dook hij in nieuwe bronnen, werkte nachtenlang door om zijn argumenten te versterken, herschreef zijn manuscript en diende het opnieuw in. Maar telkens kreeg hij nul op het rekest. Zijn vasthoudendheid was groot, maar die van zijn docenten niet minder.

Na maanden van herschrijven, debat en teleurstelling bleef er nog slechts een tweesprong over: ofwel zou hij zijn academische strijd voortzetten, met het risico zijn afstuderen voor onbepaalde tijd uit te stellen, ofwel zou hij, zoals Galileo ooit fluisterde, “E pur si muove” (En toch beweegt zij) zeggen, zijn innerlijke overtuiging inslikken en zich schikken naar het oordeel van zijn beoordelaars: “Goed dan, Hammurabi was de eerste.”

Op dat breekpunt herinnerde hij zich de woorden van zijn moeder, die hij als jongeman had gehoord: “Mijn zoon, als jij de waarheid kent, weet Allah die ook. Wees inschikkelijk en ga verder met je leven.” Hij nam die raad ter harte. Ondanks de innerlijke tegenstemmen die in hem bleven woeden, leverde hij zijn thesis in, en studeerde af.

Een herinnering uit zijn studietijd bleef hem nog jarenlang bij. Op een dag stelde zijn Nederlandse docent, dr. Pieter Smoor, aan de studenten

de vraag: “Wat is de meest ontwikkelde en taalkundig rijkste taal ter wereld?” De meeste studenten noemden spontaan Engels, Frans, Italiaans of Latijn. Damra echter koos een ongewone benadering. Met een licht uitdagende toon antwoordde hij: “Eerst Turks, daarna Arabisch.”

De klas barstte bijna in gelach uit, maar dr. Smoor glimlachte vriendelijk en zei: “Je zit in de buurt, maar je hebt het *nét* niet. Volgens taalwetenschappelijk onderzoek is Arabisch de rijkste taal ter wereld.”

Het inzicht dat Arabisch, een taal die in sommige Turkse kringen wordt geminacht of zelfs bespot, in werkelijkheid een ongeëvenaarde linguïstische en culturele rijkdom vertegenwoordigde, maakte diepe indruk op Damra. Wat voor hem aanvankelijk slechts de heilige taal van de Koran was, bleek dankzij zijn Nederlandse oriëntalistische docenten ook de drager te zijn van een eeuwenoude beschaving, een weergaloze intellectuele traditie en een wetenschappelijk erfgoed dat de loop van de wereldgeschiedenis mede had gevormd. Dit besef zou zich in latere jaren nog verder verdiepen tijdens zijn studie aan de Al-Azhar Universiteit.

Het vergeten erfgoed: Turken en de verbroken banden met hun oorsprong

In de eerste jaren van zijn studie galmden de woorden van zijn Palestijnse docent dr. Musa Suudi nog na in zijn hoofd. Tijdens een college had Suudi hem recht aangekeken en gezegd, terwijl hij met twee vingers een schaarbeweging maakte: “*Jullie Turken hebben in deze eeuw jullie band met de geschiedenis doorgesneden. Daarom verkeren jullie vandaag de dag in een toestand van intellectuele en identitaire chaos en anarchie.*”

Op dat moment had Damra de neiging om te protesteren. Hij vond de uitspraak onrechtvaardig en verzet zich er met hart en ziel tegen. Het trotse Turkse volk, zijn volk, kon toch onmogelijk in chaos verkeren? Maar naarmate de jaren verstreken, begon hij de diepere laag van die woorden te doorgronden. Hij ondervond aan den lijve dat wie zijn verleden verliest, niet alleen zijn geschiedenis kwijtraakt, maar ook zijn gevoel van identiteit, en dus vatbaar wordt voor richtingloosheid en vervreemding.

Ja, er wás sprake van een identiteitscrisis binnen de Turkse samenleving...

De grote Turkse filosoof Teoman Duralı vatte de kern van deze crisis kernachtig samen met de woorden: *“We hebben ons verleden vergeten en afgesloten. En de diepste oorzaak daarvan is de moord op het schrift.”*

Daarbij verwees hij naar de scherpe observatie van schrijver Peyami Safa: *“De enige generatie ter wereld die haar nationale bibliotheek betreedt zonder één enkel woord te kunnen lezen, is het Turkse volk. Denk daar eens over na: de wereld heeft talloze revoluties doorgemaakt, de Sovjetrevolutie, de Chinese revolutie... maar geen van hen heeft hun schrift afgeschaft. Alleen Turkije deed dat.”*

Net als miljoenen andere Turkse jongeren kon ook Damra pas in een vrijzinnige en intellectueel open omgeving zoals die in Nederland de ideologische conditioneringen van het Turkse onderwijssysteem van zich afschudden. Het leven zelf bracht daarbij een wrange ironie aan het licht: waar de jonge Turken in de 19e eeuw naar Europa trokken om moderne wetenschappen te bestuderen, keerden ze vaak terug met ideeën die, hoe vernieuwend ook, steeds verder verwijderd raakten van de normen en waarden van hun eigen islamitische samenleving. Velen raakten vervreemd van hun eigen cultuur en wortels, alsof modernisering synoniem moest zijn aan ontworteling.

Ruim een eeuw later voltrok zich bij Damra een omgekeerde beweging: in Europa beleefde hij juist een herontdekking van zijn culturele wortels, morele referentiekaders en beschavingsgeschiedenis. Het werd voor hem een vorm van intellectuele wedergeboorte. In dit nieuwe land begon hij, paradoxaal genoeg, aan de opbouw van een hernieuwde identiteit en een dieper bewustzijn, niet door zich af te keren van zijn verleden, maar door het opnieuw te omarmen.

Zijn opleiding aan de Universiteit van Amsterdam opende nieuwe vensters in zijn geest. Er ontstond een bewustzijn dat leerde te bevragen en kritisch te denken. Vooral toen hij zich verdiepte in de Andalusische islamitische beschaving en de wetenschappelijke en culturele hoogten die deze ooit had bereikt, begon zijn vertrouwen in het dogmatische en uniformerende onderwijssysteem van Turkije ernstig te wankelen. Een systeem dat kritische reflectie onderdrukte en het vrije denken smoorde, verscheen hem nu als een geestelijk

onvruchtbare constructie. Hij was immers zelf opgegroeid in een generatie die was gevormd door dogma's en slogans.

Wat hem in het Turkse middelbaar onderwijs nooit was geleerd, zijn eigen geschiedenis, zijn cultuur, en zelfs het rijke erfgoed van de islamitische beschaving dat de Europese Renaissance mogelijk had gemaakt, leerde hij pas in Nederland kennen. Wat een schrijnende paradox... Een kwestie te complex om slechts met 'verwaarlozing' te verklaren. De ware toedracht lag dieper, en vereiste eerst een kritische blik op de intenties achter het systeem, en vervolgens op de methodes waarmee dat systeem zich reproduceerde. En dat kon alleen door een oprechte, moedige en confronterende zelfreflectie.

De Koerdische taalinteresse van een rasechte Oğuz-Turk

Naast zijn diepe interesse in het Arabisch koesterde Damra ook een oprechte en hartelijke verbondenheid met het Koerdisch. Deze belangstelling was meer dan een louter taalkundige nieuwsgierigheid; ze weerspiegelde zijn diepe eerbied voor de oude talen van Anatolië en het gelaagde culturele erfgoed van de regio. Tijdens zijn universitaire jaren maakte hij niet alleen kennis met de primaire bronnen van de islamitische beschaving, maar ook met de sporen van beschavingen die teruggingen tot de Hettieten, de Urartiërs, Mesopotamië en de pre-islamitische volkeren van Anatolië. Deze intellectuele ontmoetingen lieten een blijvend spoor achter en voedden een groeiend besef van meervoudige culturele identiteit.

Hij volgde enige tijd lessen in Kurmancî-Koerdisch bij Yücel Yeşilgöz, een taaldocent die zelf als politiek vluchteling uit Turkije was uitgeweken. Damra beschouwde het Koerdisch als een uiterst waardevolle taal, zowel qua structuur als rijkdom, en pleitte ervoor dat deze als een van de oudste en diepst gewortelde talen van Anatolië behouden en doorgegeven moest worden. Voor hem was Koerdisch niet enkel een communicatiemiddel, maar ook een drager van geschiedenis, cultuur en broederschap.

Afkomstig uit de Çepni-stam van de Oğuz-Turken en trots op zijn Turkse identiteit, sprak Damra tijdens een conferentie openhartig over zijn visie op het Koerdisch:

"Ik ben een rasechte Turk en wil uit volle overtuiging en oprechtheid zeggen: het Koerdisch is een van de oorspronkelijke en

authentieke talen van Anatolië. De erkenning, het leren en onderwijzen van deze taal is geen kwestie van culturele diversiteit, maar een krachtig en eervol teken van onze gedeelde geschiedenis, broederschap en de wil tot samenleven. Koerdisch zou, net als Engels, Duits of Frans, op zijn minst als keuzevak beschikbaar moeten zijn voor elke Turkse leerling die dat wenst."

Damra's betrokkenheid beperkte zich niet tot de taal alleen. Hij verdiepte zich ook met grote interesse in de bijdrage van het Koerdische volk aan de islamitische beschaving. Hij onderstreepte regelmatig dat Koerden tot de oorspronkelijke dragers van de islam behoorden, en dat zij, van de wetenschap tot het bestuur, van literatuur en kunst tot mystiek en militaire leiding, op talloze terreinen van onschatbare waarde zijn geweest voor de islamitische wereld. Hij sprak met grote waardering over hun rol in de opbouw en bloei van de islamitische beschaving, en wees erop dat hun bijdragen in de geschiedschrijving vaak onderbelicht zijn gebleven. De Koerden hadden hun stempel gedrukt op zowel het spirituele als het intellectuele landschap van de umma, een werkelijkheid die behoort tot het gedeelde erfgoed van zowel de islam als de mensheid.

Ook Selahaddin Eyyubi, de bevrijder van Jeruzalem en een veldheer die zowel in de islamitische wereld als in het Westen bewondering oogstte om zijn rechtvaardige bestuur, was een Koerd. Damra bracht deze feiten niet om identiteitspolitiek te bedrijven, maar om te herinneren aan een fundamenteel islamitisch principe: dat waarde wordt gehecht aan geloof en vroomheid, niet aan etniciteit.

In die periode was het aantal Turkse studenten aan Nederlandse universiteiten nog beperkt. Maar na de militaire staatsgreep van 12 september 1980 begon dit beeld snel te veranderen. De toestroom van studenten uit Turkije betekende niet alleen een numerieke toename, maar ook een kwalitatieve verandering. De Turks-Nederlandse studentenpopulatie werd steeds diverser: politieke vluchtelingen, intellectuelen op zoek naar academische vrijheid, en jongeren die droomden van een betere toekomst, ieder kwam met een ander motief, maar allen vonden hun weg naar deze Europese kennisomgeving.

Damra was via gezinshereniging naar Nederland gekomen. Maar ongeacht zijn verblijfsstatus, of men nu vluchteling, student of migrant is, stelde hij zichzelf tot levensregel om mensen te benaderen zonder

onderscheid te maken op basis van geloof, taal, ideologie of etnische afkomst. Voor hem was het menselijke waardigheid die telde: het feit dat de mens geschapen is, maakte hem eerbaar. Zijn open houding, gericht op vriendschap, delen en samenleven, was niet alleen een persoonlijke keuze, maar ook een uitdrukking van het morele erfgoed dat hij van zijn vader had meegekregen.

Deze menselijke gevoeligheid speelde een bepalende rol in zijn morele en intellectuele vorming, waarvan de fundamenteën al in Turkije waren gelegd. Hij groeide op in een buurt waar Koerden, Alevieten en Armeniërs zij aan zij leefden, een multiculturele sociale structuur waarin verschillen geen bedreiging vormden, maar juist een vanzelfsprekend onderdeel waren van het gedeelde leven. Deze vroege ervaringen stelden hem in staat om niet alleen op te groeien als een individu dat zich thuis voelde in diversiteit, maar gaven hem ook een diepgeworteld besef van culturele empathie, samenlevingsethiek en pluralisme.

Toen hij zich in Europa vestigde, bleek deze multiculturele achtergrond van onschatbare waarde. Ze stelde hem in staat om op een constructieve en diepgaande manier relaties aan te gaan met de complexe structuren van West-Europese samenlevingen. Hij ontwikkelde een principiële houding tegen discriminatie en groeide uit tot een denker die niet alleen uit naam van tolerantie sprak, maar ook actief zocht naar gemeenschappelijke waarden en gedeelde doelen. Die visie werd het fundament van de academische en maatschappelijke netwerken die hij in de loop der jaren zou opbouwen.

Tijdens zijn studententijd raakte Damra bevriend met een aantal personen die later belangrijke maatschappelijke rollen zouden gaan vervullen. Naast veel Nederlandse en internationale kennissen, onderhield hij ook nauwe banden met Turkse studenten als Alparslan Dönmez, Deniz Balak en Veyis Güngör. Zij deelden een intense academische en sociale periode, waarin de veelkleurige en meerstemmige sfeer van Amsterdam blijvende sporen achterliet op ieders levensweg.

In diezelfde periode ontmoette Damra ook Gerrit-Jan Harbers, destijds directeur van het Amsterdam Centrum Buitenlanders (ACB). Deze kennismaking zou vanaf 1993 uitgroeien tot een belangrijk keerpunt in zijn leven. Terwijl hij zijn universitaire opleiding voortzette, maakte hij

ook actief deel uit van diverse intellectuele kringen die zijn denkwereld voedden en zijn persoonlijke ontwikkeling verder vormgaven.

Een van deze kringen was verbonden aan de Rotterdamse Iskender Paşa Moskee, waar hij geregeld bijeenkwam met andere studenten en jonge denkers. Tijdens deze intensieve sessies werden boeken besproken, actuele thema's geanalyseerd en werd het gesprek niet geschuwd. Voor Damra was dit veel meer dan een sociale activiteit; het was een leeromgeving waar zijn intellectuele identiteit werd geslepen.

Een sleutelfiguur binnen deze bijeenkomsten was İmran Babür, een bescheiden maar scherpzinnige denker, door iedereen met respect aangeduid als "*de grote broer*". In zijn gesprekskringen namen jongeren deel die later naam zouden maken in uiteenlopende vakgebieden: Kadir Canatan werd hoogleraar, Mehmet Albayrak werd ondernemer en auteur, Dr. Talip Tümkaya groeide uit tot een van de eerste Turkse huisartsen van Nederland. En dan waren er nog vele anderen, namen die Damra zich niet altijd meer herinnerde, maar die in die jaren gezamenlijk zochten naar inzicht, zingeving en dialoog.

İmran Babür werd een van de mensen die blijvend invloed had op Damra's denken én levenshouding.

Na zijn afstuderen zette Damra een volgende stap in zijn professionele leven. In de stad Vlaardingen werkte hij op contractbasis als docent op verschillende basisscholen. Hij ontwikkelde onderwijsprogramma's gericht op kinderen van islamitische afkomst, met als doel hun religieuze en culturele identiteit te versterken én tegelijkertijd hun integratie in het Nederlandse onderwijssysteem te bevorderen. Deze periode bleek achteraf een leerschool voor hem zelf: het gaf hem pedagogische vaardigheden, interculturele sensitiviteit en sociale ervaring, allemaal elementen die van pas zouden komen bij de grotere maatschappelijke projecten die hij later zou initiëren.

De innerlijke drijfveren van Damra: islamitisch geloof en beschaving

Zowel de intellectuele vorming die Damra tijdens zijn universitaire jaren ontving, als de spirituele gesprekskringen in de İskender Paşa-moskee in Rotterdam, verdiepten zijn bewustzijn van de islamitische geloofsleer en de beschavingsgeschiedenis die daarmee verbonden is.

Dit bewustzijn wakkerde een innerlijke vlam aan die sindsdien nooit meer is gedoofd. De spirituele energie die in hem opbloeide, wilde zich niet beperken tot het denken alleen; zij zocht een weg van idee naar actie, van abstractie naar realiteit, van het persoonlijke naar het maatschappelijke.

Deze zoektocht naar zingeving werd gaandeweg een van de bepalende krachten in zijn leven. De eerste stappen zette hij in enkele moskeeën in Amsterdam. Daar nam hij deel aan bewustwordingsactiviteiten die erop gericht waren moslimgemeenschappen opnieuw in contact te brengen met hun eigen beschavingsperspectief. Aangemoedigd en begeleid door de inmiddels overleden geleerde Muharrem Hoca uit Maraş, nam Damra voor het eerst plaats op de kansel van een moskee om een preek te houden. Dit debuut was voor hem niet zomaar een toespraak; het voelde als de eerste echo van zijn eigen spirituele roeping.

Later begon hij in Rotterdam, in een moskee zonder vaste imam, ramadanlezingen te organiseren. Enkele van deze lezingen nam hij op cassette op, opnames die hij tot op de dag van vandaag als dierbare herinneringen bewaart. Toch begon het lokale karakter van deze activiteiten hem na verloop van tijd te benauwen. De innerlijke kracht die hem voortdreef, verlangde naar een ruimer speelveld. Elke stap die hij zette, bracht een nieuw verlangen met zich mee; zijn geest vond geen rust in stilstand.

Damra ontwikkelde een bewuste afstand tot de beperkte en vaak reducerende vertellingen van traditionele religieuze vertegenwoordigers. Voor hem was de islam niet te herleiden tot rituelen alleen, noch te vangen in culturele vormen of historische sjablonen. Het islamitisch geloof was voor hem een universeel systeem van waarheid, dat verder reikte dan geboden en verboden, verder dan enkel traditie of gewoonte. Hij wilde doordringen tot de diepere lagen van betekenis, niet alleen via teksten, maar ook via geleefde wijsheid en een morele oproep die grenzen overstijgt.

Zijn motivatie vloede niet voort uit een verlangen naar persoonlijke zelfvervulling, maar uit een spiritueel elan dat doordrenkt was met verantwoordelijkheidsbesef. Zijn geloof wilde hij niet beperken tot de muren van een moskee; hij wenste het tot leven te brengen op universiteiten, in maatschappelijke organisaties, op congressen, in

educatieve projecten en in dienstbaarheid aan de samenleving. Voor Damra was de islam niet alleen een pakket aan rituelen, maar een fundamentele bron van gerechtigheid, compassie, wijsheid en morele betrokkenheid.

Deze innerlijke kracht maakte van hem niet alleen een student of denker, maar ook een oproeper, een voortrekker en een dienaar van de gemeenschap. Elke stap op deze weg bracht hem verder, iedere ervaring schonk hem nieuwe verantwoordelijkheden. Damra's spirituele en intellectuele reis zal zich in de volgende hoofdstukken verder ontvouwen, en hem geleidelijk leiden naar initiatieven met internationale impact.

Een nieuwe richting met ACB: de ontketening van creatieve energie

De dag waarop Damra op 4 januari 1993 zijn werkzaamheden begon bij het Amsterdam Centrum Buitenlanders (ACB), markeerde niet alleen een nieuwe stap in zijn professionele leven, maar betekende ook het begin van een diepgaande omwenteling in zijn intellectuele, maatschappelijke en institutionele ontwikkeling. Het voelde alsof de deuren naar een bredere wereld eindelijk voor hem opengingen. Zijn aanstelling bij ACB vormde de eerste schakel in een netwerk van strategische relaties dat later zou uitmonden in de oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR).

De toenmalige ACB-directeur, Gerrit Jan Harbers, was voor Damra veel meer dan een leidinggevende: hij werd een bondgenoot die zijn ideeën begreep, zijn maatschappelijke visie de ruimte gaf en met oprechte betrokkenheid bijdroeg aan de realisatie ervan. Dankzij de institutionele steun en het vertrouwen dat Harbers hem bood, kreeg Damra de kans om zijn intellectuele inzichten te vertalen naar concrete, maatschappelijk verankerde initiatieven. De vruchtbare samenwerking tussen beiden zou de kiem vormen van talrijke projecten die nog jarenlang hun uitwerking zouden hebben.

In de twaalf jaar die volgden, van 1993 tot 2005, speelde Damra een voortrekkersrol in de oprichting van bijna twintig organisaties die van grote betekenis zouden worden binnen het islamitische én bredere sociale domein in Nederland. Vijf jaar lang tot de oprichting van de IUR

op 21 November 1997 werkte hij binnen de structuur van ACB; in de daaropvolgende zeven jaar zette hij zijn werk zelfstandig voort, met onverminderde toewijding en visie. Onder de instellingen die hij hielp opbouwen, bevinden zich onder meer:

- Turks Islamitische Ouderenbond (TISBO) – een van de eerste organisaties in Nederland die zich specifiek richtte op de behoeften van oudere Turkse migranten;
- Nederlandse Islamitische Bond voor Ouderen (NISBO) – officieel erkend door de Nederlandse overheid, actief op het gebied van ouderenzorg met culturele sensitiviteit;
- Nederlandse Instituut voor Welzijn en Zorg (NIWEZ) – gericht op het bevorderen van sociaal welzijn, met bijzondere aandacht voor diversiteit en inclusie;
- Nederlandse Islamitische Raad (NIR) – een platform voor religieuze representatie en dialoog binnen de islamitische gemeenschap.

Deze periode was niet alleen een weerspiegeling van Damra's persoonlijke leiderschap en organisatorische kracht, maar toonde ook zijn vermogen om abstracte ideeën om te zetten in duurzame instituties. De weg die bij ACB begon, zou uitgroeien tot een van de meest vruchtbare, veelzijdige en invloedrijke fasen van zijn maatschappelijke loopbaan.

Toch kende deze samenwerking uiteindelijk ook haar grens. In de loop van 1997 begonnen de opvattingen van Damra en Harbers zichtbaar uiteen te lopen, met name over de oprichting van een onafhankelijke islamitische universiteit. Harbers was van mening dat een imamopleiding enkel vorm kon krijgen binnen het kader van bestaande Nederlandse instellingen, onder toezicht van reguliere academische kaders. Damra daarentegen beschouwde dit als fundamenteel onaanvaardbaar. Volgens hem moesten islamitische religieuze leiders niet slechts academisch gevormd worden, maar ook geestelijk gevoed, en dat kon, naar zijn overtuiging, alleen door moslimdocenten binnen een onafhankelijke, op de islamitische traditie geënte onderwijsomgeving.

Deze principiële meningsverschillen leidden ertoe dat hun samenwerking eind 1997 formeel werd beëindigd. Hun wegen scheidden zich, elk vanuit een andere visie op de rol van religie,